

Marian works of selected Belarusian composers born after 1945. Vocal and vocal-instrumental forms

Summary

Choral music, both secular and sacred, holds an important place in Belarusian musical literature and plays a significant role in educating future generations. For this reason, the opportunity to become familiar with the appropriate repertoire is of key importance, as it serves as a kind of bridge between the performer and the audience.

Christian musical culture in Belarus has developed over many centuries and has deep roots. However, the geopolitical situation and the strong tensions characterizing historical development have created significant obstacles in the study of musical culture. The Belarusian lands were often the site of destructive wars, during which most of the cultural achievements and relics, including many related to music, were destroyed or taken abroad. The attainment of independence in 1991 initiated a process of cultural renewal, in which choral music reached a new level due to the professionalization of musical culture. An important role in this was played by the interest and comprehensive support from the state. In this way, choral performance became not only a cultural phenomenon but also a social and political one.

After a rather long period of atheism and persecution by supporters of communist ideology, a new stage of a revival of previously concealed truths began. Information about the collectivization of villages, the Stalinist Gulag, the Chernobyl tragedy, and the persecution that banned religious practices became available. History shows that religious policy did not function in Belarus for a long time, which contributed to stagnation in the development not only of religious traditions but of society as a whole. The new stage that finally emerged in Belarusian society allowed the Catholic Church to develop consciously and gradually as well. The introduction of the Belarusian national language into the liturgy became one of the key points of the forthcoming changes and created the need for the preparation of appropriate musical scores in this regard. A strong emphasis on creating new religious works can be seen in the compositions of numerous contemporary composers.

This work is an attempt to present the output of selected contemporary Belarusian choral composers born after 1945 and the stylistic tendencies present in their Marian-themed works. Due to the clearly resurgent Marian cult, a number of new works dedicated to the Virgin Mary have been created, and these will be the subject of detailed analysis.

Thus, 31 compositions by well-known contemporary composers were selected: Uladzimir Garkusha (born in 1948), Halina Smolak (born in 1956), Sergey Khvoshchinsky (born in 1957), Ales Kamotski (born in 1958), Uladzimir Karalchuk (born in 1958), Alexander Litvinovsky (born

in 1962), Alena Atrashkevich (born in 1966), Alina Bezenson (born in 1971), Sviatlana Niemahay (born in 1974), Viktor Kisten (born in 1977), Valery Shmat (born in 1980) and Kanstantin Yaskou (born in 1981).

The source of inspiration for the creation of the discussed works were liturgical texts, shaped over centuries of Christianity, as well as lyrical and philosophical poems by well-known Belarusian poets.

The collected musical material presents a diverse formal arrangement, ranging from various song forms to large cyclical forms. It is divided into four chapters. The first covers the historical aspects of the background for musical creativity in Belarus after World War II. The second chapter presents the profiles of selected Belarusian choral music composers. The central and most extensive issue addressed in the proposed dissertation is a detailed analysis of the collected material, encompassing the integral texts and their related compositions. This will lead to a synthetic understanding of the musical language used in the religious music of the selected composers.

Addressing this issue seems very timely, as no synthesis providing a deeper analysis of Marian-themed choral works has been published so far. An equally important argument comes from the Belarusian context itself: the creation of compositions that serve to represent Belarusian culture.

This dissertation is addressed to a wide audience, including musicologists, composers, conductors, choirmasters, and amateurs leading choral ensembles. The research material can also be used in choral music literature.

Tatsiana Itrashkevich

Twórczość maryjna wybranych kompozytorów białoruskich urodzonych po 1945 roku. Formy wokalne i wokлно-instrumentalne

Streszczenie

W białoruskiej literaturze muzycznej ważne miejsce zajmuje muzyka chóralna, zarówno świecka, jak też religijna i odgrywa ona znaczącą rolę w wychowaniu kolejnych pokoleń. Z tego względu kluczowe znaczenie ma możliwość zapoznania się z odpowiednim repertuarem, który jest swoistym pomostem pomiędzy wykonawcą a odbiorcą.

Chrześcijańska kultura muzyczna na Białorusi kształtowała się przez wiele stuleci i ma głębokie korzenie. Jednakże sytuacja geopolityczna oraz silne napięcia cechujące rozwój historyczny, uwarunkowały znaczące przeszkody w procesie badania kultury muzycznej. Ziemia białoruska często była areną niszczących wojen, podczas których obrócono wniwecz lub wywieziono za granicę większość zdobyczy i pamiątek kultury, w dużym stopniu także muzycznej. Uzyskanie niepodległości w roku 1991 zapoczątkowało proces odnowy kulturowej, gdzie muzyka chóralna wyszła na nowy poziom w związku z procesem profesjonalizacji kultury muzycznej. Istotną rolę odegrało w tym zainteresowanie i wszechstronne wsparcie ze strony państwa. W ten sposób wykonawstwo chóralne stało się zjawiskiem nie tylko kulturalnym, ale także społecznym, oraz politycznym.

Po dość długim okresie ateizmu i prześladowań przez zwolenników ideologii komunistycznej, rozpoczął się nowy etap ożywienia zatajonej dotychczas prawdy m.in.: została dostępna informacja o kolektywizacji wsi, stalinowskim GUŁAG-u, tragedii w Czarnobylu, i prześladowaniach zakazujących praktyk religijnych. Z historii wynika, że polityka wyznaniowa nie funkcjonowała na Białorusi przez długi czas, co przyczyniło się do stagnacji w rozwoju nie tylko tradycji religijnych, ale również całego społeczeństwa. Nowy etap, który nareszcie miał nastąpić w społeczeństwie białoruskim, pozwolił świadomie oraz stopniowo rozwijać się także Kościołowi Katolickiemu. Wprowadzenie narodowego języka białoruskiego do liturgii stało się jednym z zasadniczych punktów nadchodzących przemian i stworzyło potrzebę przygotowania odpowiednich opracowań nutowych w tym zakresie. Mocny akcent na tworzenie nowych utworów religijnych dało się zauważyć w twórczości dużej liczby współczesnych kompozytorów i kompozytorek.

Niniejsza praca jest próbą przedstawienia dorobku wybranych współczesnych białoruskich twórców muzyki chóralnej urodzonych po 1945 roku i tendencji stylistycznych występujących w ich utworach o tematyce maryjnej.

Ze względu na wyraźnie odradzający się kult maryjny, powstało szereg nowych dzieł wokalnych i wokально-instrumentalnych poświęconych osobie Matki Bożej i one właśnie staną się przedmiotem szczegółowych analiz.

Wybrano zatem 31 kompozycji znanych współczesnych kompozytorów: Uładzimira Garkusha (ur. 1948), Haliny Smolak (ur. 1956), Sergeyja Khvoshchinskyego (ur. 1957), Alesa Kamotskijego (ur. 1958), Uładzimira Karalchuka (ur. 1958), Alexandra Litvinovskyego (ur. 1962), Aleny Atrashkevich (ur. 1966), Aliny Bezenson (ur. 1971), Sviatleny Niemahay (ur. 1974), Viktara Kistenia (ur. 1977), Valeryja Shmata (ur. 1980) i Kanstantina Yaskou (ur. 1981).

Źródłem inspiracji do powstania utworów objętych badaniami były teksty liturgiczne, ukształtowane w ciągu wieków istnienia chrześcijaństwa, a także liryczno-filozoficzne wiersze znanych białoruskich poetów.

Zebrany materiał muzyczny prezentuje zróżnicowany układ formalny poczynając od różnorodnych form pieśniowych, a kończąc na wielkich formach cyklicznych.

Materiał badawczy podzielono na cztery rozdziały. Pierwszy z nich obejmuje aspekty historyczne tworzące tło dla twórczości muzycznej na Białorusi po II wojnie światowej. Rozdział drugi stanowi prezentację sylwetek wybranych białoruskich kompozytorów muzyki chóralnej. W kolejnym rozdziale, centralnym i najobszerniejszym zagadnieniem proponowanej dysertacji jest szczegółowa analiza zebranego materiału, obejmująca integralnie teksty. Treścią rozdziału ostatniego będzie syntetyczne ujęcie problematyki języka muzycznego zastosowanego w muzyce religijnej wybranych kompozytorów.

Podjęcie problematyki wydaje się bardzo aktualne ze względu na to, że do tej pory nie opublikowano żadnej syntezy dotyczącej głębszego przedstawienia analizy twórczości chóralnej o tematyce maryjnej. Niemniej ważny argument wywodzi się z samego kontekstu białoruskiego: powstanie kompozycji, które służą prezentacji kultury białoruskiej. Niniejsza rozprawa adresowana jest do szerokiego kręgu odbiorców, do muzykologów, kompozytorów, dyrygentów, chórmistrzów i amatorów prowadzących zespoły chóralne. Materiał badawczy może być również wykorzystany doborze muzycznej literaturze chóralnej.

Tatiana Ivashkevich